

інтересу вихованців позашкільних навчальних закладів до національної культури та мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зякун Т. Особливості формування національної свідомості молоді на сучасному етапі державотворення / Т. Зякун // Рідна школа – травень, 2006 – № 7. – С. 5 – 6
2. Надольний І. Національна самосвідомість як чинник розвитку духовності українського суспільства / І. Надольний // Наук. вісн. держ. акад. статистики, обліку та аудиту. – 2003. – Вип. 1. – С.80 – 87

Желобницька Вікторія,
студентка I курсу II (магістерського)
рівня вищої освіти
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник: **В. В. Бурназова**, к.пед.н., доцент (БДПУ)

СУТНІСНІ ОЗНАКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Актуальність. Розвиток професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва є однією з актуальних проблем сучасної вищої школи, актуалізованих методологічною переорієнтацією змісту шкільної освіти на розвиток особистості учня. Очевидно, що від особистості майбутнього вчителя музики, його здатності брати до уваги вимоги суспільства перед школою залежить рівень компетентності, вихованості й духовної культури учнів.

Для забезпечення підготовки компетентного вчителя музики в другій половині ХХ століття було розпочато організацію музично-педагогічних відділень і факультетів у середніх і вищих навчальних закладах країни, що стало засобом для майбутньої професійної діяльності та виступило основою формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики.

Ступінь досліджуваності проблеми. Питанням компетентнісного підходу у сфері мистецької освіти, його функції в підготовці майбутніх учителів музики присвячено праці С. Сисоєвої [4], Л. Масол [1], О. Олексюк [2], Г. Падалки [3], О. Щолокової [5] та ін.

В умовах педагогічного навчального закладу розвиток професійної компетентності майбутнього учителя музичного мистецтва відбувається під час вивчення і загальнопрофесійних, і спеціальних (наприклад, блок дисциплін професійно-практичної підготовки: історія зарубіжної музики, історія української музики, сольфеджіо, гармонія, поліфонія, аналіз музичних форм, основний музичний інструмент, додатковий музичний інструмент, концертмейстерський клас, хорознавство, хоровий клас, хорове диригування, постановка голосу) дисциплін. Лише після засвоєння основ духовної і матеріальної культури, а також представлення своєї діяльності на теоретичному рівні майбутні вчителі готові до закріплення сформованих знань і вмінь на практиці. Сформованість знань і вмінь є передумовою

формування професійної компетентності майбутнього вчителя та передбачає опанування ним комплексом спеціальних знань із теоретичних і виконавських (інструментальних, вокальних і диригентсько-хорових) дисциплін.

Відтак, основу професійної компетентності майбутнього вчителя музики становить спеціальна (загальнопедагогічна, диригентська, інструментальна, вокальна, виконавська, дослідницька), соціальна й особистісна підготовка. З огляду на це, очевидною є безпосередня залежність підготовки майбутнього вчителя музики не тільки від правильної орієнтації студента в процесі навчання на спеціальних заняттях, але й від загальної методичної забезпеченості та практичної озброєності, здобуті в ході вивчення всього різноманіття дисциплін музично-педагогічного факультету. Слід відзначити, що для педагогічної науки та практики концептуальною є принципова установка на те, що своєрідність педагогічної діяльності, робить неприпустимим наявність однієї вузькоспеціальної компетентності, а професіоналізм учителя визначається поєднанням усіх видів професійної компетентності.

Мета і методи дослідження. Ключем до вирішення проблеми розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва є аналіз стану розробленості проблеми у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, а також уточнення сутності і змістового наповнення поняття «професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва».

Сутність дослідження. На ґрунті висновків наукових праць, присвячених проблемі професійних характеристик фахівця (А. Деркач, І. Ісаєва, Є. Климова та ін.), професійні якості вчителя музики доцільно групувати за п'ятьма підсистемами, критерієм диференціації яких слугує сукупність властивостей і провідна функція професійної діяльності, за реалізацію якої відповідають ці професійні якості, а саме підсистема професійного мислення, професійної спрямованості, організаційних якостей, комунікативних та експресивних якостей.

Так, діяльність учителя музики щодо аналізу музичних творів, зіставлення їх та порівняння з іншими, визначення складних місць колективного виконавства значною мірою залежить від актуалізації якостей підсистеми професійного мислення, складниками якої виступають такі професійні якості: аналітико-конструктивний склад, самостійність, динамічність, критичність, креативність, спостережливості тощо.

За реалізацію організаторської, управлінської функцій вчителя музики відповідає організаційна підсистема якостей, складниками якої є: відповідальність, вимогливість, працездатність, ініціативність, організованість, наполегливість, самостійність, прагнення до професійної саморегуляції (самоконтролю, самокорекції) тощо.

Підсистема професійної спрямованості також значно детермінована ефективністю реалізації репетиційного та концертно-виконавського процесу. До її складників належать такі особистісні якості, як: принциповість, високий рівень професійної мотивації, адекватна самооцінка, гуманістична спрямованість, відповідальність, позитивне ставлення до себе.

Одними із провідних якостей учителя музики слід визнати комунікативні якості як такі, що уможливають успішну реалізацію усіх

видів професійної творчої діяльності. Цю підсистему особистісно значущих професійних якостей утворюють: емоційно-вольова стійкість, толерантність, витримка, самоконтроль, позитивна стабільність, емпатійність, відчуття такту тощо.

Для виокремлення таких основних характеристик професійної діяльності, як продуктивність і надійність, присутньою є констатація, що ці явища забезпечують відповідні психологічні підсистеми, які формування яких відбувається базі властивостей суб'єкта діяльності. Причому ті самі властивості можуть належати до різних підсистем, їхній оперативний вияв у таких підсистемах може бути і однаковим, так і різним, а професійну діяльність із таких позицій можна уявити як постійну зміну психологічних підсистем дій, у кожній із яких психологічні властивості мають оперативний вияв.

Відтак очевидно, що психолого-педагогічна компетентність учителя музики як системоутворювальна якість забезпечує різний її вияв відповідно до специфіки діяльності.

З огляду на викладене вище та в руслі підходу, за яким складником професійно значущих особистісних якостей вчителя музики виступає професійна компетентність як зовнішній вияв психолого-педагогічної та музикознавчої компетентності, на наш погляд, є сенс розглядати два основні механізми їхнього утворення, розвитку та вияву: 1) на рівні професійної компетентності вчителя – професійну діяльність як об'єктивну, зовнішню післярефлексивну форму; 2) на рівні психолого-педагогічної компетентності – мислєдіяльність як суб'єктивну, внутрішню післярефлексивну форму. Прикметно, що зазначені механізми постають такими тільки за умови усвідомлення згаданих процесів.

Основні висновки. Таким чином, процес професійної підготовки вчителя музики у вищих педагогічних навчальних закладах слід організувати із забезпеченням його розвивального характеру, з урахуванням нерівномірності засвоєння студентами професійних знань і розвитку професійних здібностей. Відповідно, методи формування професійної компетентності повинні відзначатися зорієнтованістю на особистісний аспект: розвиток і генералізацію базових підсистем професійних якостей, активізацію механізмів самоорганізації.

Зазначимо, що розвиток професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах є складною та багатогранною структурою. Крім дисциплін суспільно-політичного й психолого-педагогічного спрямування, студенти вивчають такі спеціальні музичні дисципліни, як диригування, спеціальний інструмент, хоровий клас, а також дисципліни історико-теоретичного профілю.

Тому можна стверджувати, що універсальність фахової підготовки майбутнього вчителя музики не заперечує її інтеграції в широкій системі суміжних наук. Це слід визнати ще одним підтвердженням зумовленості методологічної й теоретичної основи змісту фахової підготовки майбутнього вчителя музики обумовлена інтеграцією гуманітарних, психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін.

Інтеграційні процеси визначають перехід професійних вищих

навчальних закладів від вузькоспеціалізованого навчання до інтеграції професій, які передбачають два рівні підготовки – бакалавр і магістр. О. Олексюк [2] вважає, що інтеграційний принцип в освіті – це не лише забезпечення міжпредметних зв'язків з окремими дисциплінами. Інтеграція знань – це дещо більше, своєрідне переплавлення знань одного предмета в інший, що дає змогу використовувати їх у різних ситуаціях. Потенціал щодо використання цього принципу має майже кожна дисципліна. Його реалізація, яка передбачає спільні зусилля викладачів різних спеціальностей, потребує злагодженості та синхронності їхніх педагогічних дій.

Отже, для розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музики важливим є не відокремлене вивчення психолого-педагогічних, музично-теоретичних і спеціальних дисциплін, а комплексне засвоєння їх на основі інтеграційної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. Київ: Промінь, 2006. 432 с.
2. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посіб. Київ: КНУКіМ, 2006. 188 с.
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ, 2008. 274 с.
4. Сисоєва С. О., Олексюк А. М., Воловик П. М., Кульчицька О. І., Сігаєва Л. С., Цехмістер Я. В. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія / за ред. С. О. Сисоєвої. Київ: ВІПОЛ, 2001. 502 с.
5. Щолокова О. П. Професійна компетентність як стратегічний напрямок модернізації мистецької освіти України. *Вісник Глухівського державного університету*. Серія «Педагогічні науки». Глухів: ГДПУ, 2006. Вип. 8. С.19 – 23.

Кириленко Ірина,
студентка I курсу II (магістерського)
рівня вищої освіти
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник: **В. В. Бурназова**, к.пед.н., доцент (БДПУ)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СПРИЙМАННЯ МУЗИКИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ НА МАТЕРІАЛІ ФОЛЬКЛОРУ

Актуальність. Формування культури особистості – пріоритетне завдання сучасної освіти, адже як ціннісне надбання людини і результат її соціалізації, вона демонструє рівень її вихованості та освіченості, ступінь майстерності у тій чи іншій сфері знань або діяльності, що свідчить про високу здатність до прояву вольових якостей та співробітництва як основи творчості.

Водночас ідея української державності та громадянства продовжує